ÅRSPLAN 2026 – 2027

Kattugla Steinerbarnehage

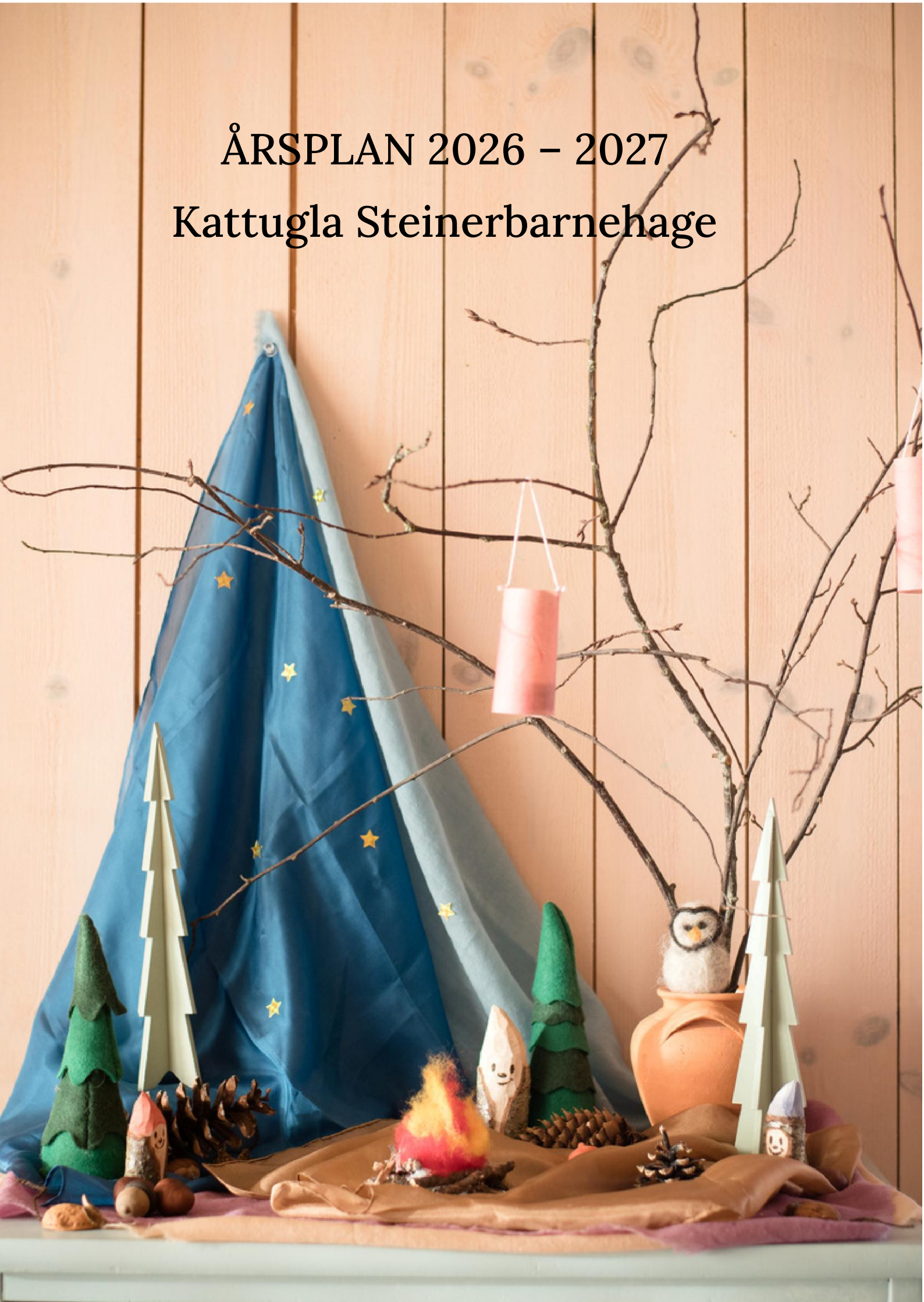

Innholdsfortegnelse

1. Innledning **2**

Hva er en årsplan? *2*

Lokaler *2*

Omsorg *2*

Lekens verdi *3*

Holdninger til tid *3*

Årstidene og årstidsfester som satsningsområde *4*

2. Steinerpedagogikk i førskolealder **5**

Rytmer *5*

Etterligning *6*

Sansepleie *6*

3. De syv fagområdene i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver **7**

Kommunikasjon, språk og tekst *7*

Kropp, bevegelse og helse *8*

Kunst, kultur, kreativitet *9*

Natur, miljø og teknikk *10*

Etikk, religion og filosofi *11*

Nærmiljø og samfunn *12*

Antall, rom og form *12*

4. Barns Medvirkning **13**

Lek *13*

Tidsbruk og kunst *14*

Språk *14*

Beslutninger og ansvar *14*

Refleksjon *14*

Gryende demokratiforståelse *14*

5. Gode overganger **14**

Tilvenning småbarn *14*

Overganger innad i barnehagen *15*

Overgangen fra barnehage til skole *16*

6. Samarbeid hjem-barnehage **17**

Foreldresamtaler og foreldremøter *17*

Foreldreråd, foreldrenes arbeidsutvalg og samarbeidsutvalget *18*

Dugnad og fester *18*

7. Planlegging, dokumentasjon og vurdering **18**

1. Innledning

Hva er en årsplan?

Årsplanen ligger til grunn for aktiviteter som foregår i Kattugla Steinerbarnehage. En årsplan skal gi et bilde av virksomheten, den skal beskrive hva vi vil oppnå, hvordan vi ønsker å oppnå det, samt si noe om det innholdet som skal prege barnehageåret. Årsplanen er både et informasjonsdokument til foresatte og andre samarbeidende instanser, og et arbeidsredskap for personalet i barnehagen.

Lokaler

Arkitektur, romløsninger, materialvalg, fargevalg og uteområder er sentrale elementer i en steinerbarnehage. Ytre rammebetingelser og miljø påvirker barns trivsel, læring og lek.

Bygget er fra 2013 og resultat av et flerårig spennende samarbeid mellom pedagogene i barnehagen, arkitektene og byggekomiteen (foreldre). Etablering av Kattugla slik vi kjenner den i dag er resultatet av et stort løft med uendelig mange dugnadstimer for alle som var involvert. Dette har gitt oss den barnehagen vi ønsket oss.

Omsorg

I Kattugla er omsorg for barnegruppen og det enkelte barn sentralt. En omsorgsfull stemning hjelper barna til å utvikle gjensidig forståelse i sosialt samspill. Alle barn skal kjenne seg trygge i barnehagen. De voksne gjør sitt beste for å være aktivt nærværende gjennom dagen. Vårt mål er å gi barna livsmot, glede og tillit til verden gjennom måten vi formidler omgivelsene for barnet. Dette stimulerer ønsket om å utforske og lære. Hvert barn skal oppleve tilhørighet og kjenne seg verdsatt.

Lekens verdi

Leken er noe av det viktigste i barndommen. Gjennom leken utvikler barnet seg individuelt og sosialt. Leken skaper relasjoner, forståelse for andre, gir ferdigheter i konfliktløsning og glede over egen og andres kreativitet. Ekte lek er lystbetont, fri og med uendelige muligheter. Gjennom leken utvikles språket, motoriske ferdigheter og evne til å ta initiativ. Leken skjer på barnets premisser og tilpasser seg slik den enkeltes ferdigheter og nivå. Videre gir leken rom for bearbeidelse av inntrykk og opplevelser, og har derfor også en terapeutisk side. I Kattugla er vi opptatt av å tilrettelegge for god lek gjennom ytre betingelser, tidsbruk og respekt for lekens egenverdi.
Steinerpedagogikkens forståelse av lek vektlegger barnets naturgitte evne til å danne indre bilder. Vi forsøker finne frem til leketøy som har billedkarakter, som forestiller noe, men som samtidig er utformet på en måte som ikke «låser» leken til en bestemt oppfatning eller aktivitet. Derfor benytter vi lekegjenstander som gjør det mulig for barnet å legge til noe eget, noe fantasifullt og skapende som kan oppstå i barnet selv. Da blir leken levende, og barnets kreativitet dominerer over gjenstanden.

Holdninger til tid

I Kattugla har vi respekt for langsomheten, eller tidsbruk på barnas premisser, som vi velger å kalle det. Barn i dag trenger tid til å være, og tid til å forbinde seg med sine omgivelser og medmennesker. Derfor er mange av våre aktiviteter knyttet til prosesser som er sykliske og som er langsomme: Vi sår, vanner og ser hva som vokser frem. En plante skynder seg aldri. Vi lager all mat fra grunnen. Vi reparerer leker som går i stykker, fremfor å kaste eller kjøpe nytt. Vi forteller det samme eventyret i mange dager, og synger de samme sangene i en gitt tidsperiode. Aktivitetene et relatert til årstidene og naturens skiftninger. Denne formen for langsomhet gir mulighet for fordypning og grundighet, og utvikler ferdigheter barna kan ta i bruk som skolebarn.

Årstidene og årstidsfester som satsningsområde

Alle aktiviteter i barnehagen bærer preg av årets skiftninger. Vi forsøker å legge til rette for barnets medopplevelse av årsløpet ved hjelp av gjentakelse som pedagogisk virkemiddel. Gjennom bestemte aktiviteter knyttet til årstidene, og gjennom forberedelse og feiring av årstidsfester, forsøker vi å styrke barnets opplevelser av årets rytme. De samme temaene gjentas fra år til år, men for hvert alderstrinn opptar barnet andre og nye dimensjoner av innholdet. Barna erfarer selv at de utvider sin mestringshorisont i møte med nye oppgaver over det samme temaet, i takt med egen utvikling. Denne formen for gjentagelse og innramming av tiden gir trygghet og oversikt. Sentralt i steinerpedagogikken er antagelsen om at når barnet føler seg trygt, frigjøres krefter i barnet. Disse kreftene trenger barnet for å vokse, lære og for å våge.

Årstidsfestene feires i tråd med naturens skiftninger og høytidene som følger den kristne kulturarv. Endringer i barnegruppen hva gjelder kulturell og religiøs forankring vil kunne påvirke valg av fester dersom det er naturlig. Hver fest består av en forberedelsestid, selve festen og bearbeidelsen i etterkant. Enhver fest har sine spesielle aktiviteter, sanger og fortellinger. Vi gjør mest mulig av forberedelsene sammen med barna, men noe forbereder de voksne alene, slik at barna blir overrasket.

2. Steinerpedagogikk i førskolealder

I Kattugla er vi opptatt av at barn i førskolealder lærer best når de bruker hele seg. Tre elementer er spesielt sentrale i vår forståelse av førskolebarns læring og evne til å orientere seg i verden: Rytmer, etterligning og sansning.

Rytmer

Alle mennesker er" båret" av rytmer. Hjerteslag, pust, fordøyelse og hormonsystem har alle sin egen rytme. Vår indre rytme er også del av større rytmer som natt og dag, månedlige sykluser, vinter og sommer. Barns rytmer er tett forbundet med helse. Stress hos barn kommer raskt til uttrykk gjennom rytmiske prosesser på avveie, og kommer til uttrykk i form av søvnvansker, fordøyelsesbesvær, pusteforstyrrelser eller problemer med å finne ro. Vi forsøker å ivareta barnets iboende rytmer fordi det styrker en sunn utvikling, både fysisk og mentalt.

Forutsigbarhet og oversikt er grunnleggende for barns opplevelse av trygghet og sammenheng i tilværelsen. Dette behovet danner et fundament for pedagogiske prioriteringer i Kattugla. I tillegg til årsrytmen, bygges barnehageåret opp gjennom ukens rytme og dagens rytme. Hver ukedag har sine faste aktiviteter, måltider og stemninger. Dagsrytmen organiseres i veksling mellom ro og aktivitet, alvor og humor, hvile og lek, organisert lek og frilek. Vi følger døgnets rytme ved å ha dunkel stearinbelysning om morgenen, og sterkere lys når solen står høyt på himmelen. Rytmen i dagen gjør at barna lett kan orientere seg i tid og rom. Rytmen skaper også forutsigbarhet, fordi den gjør det mulig for barna å vite hva de har i vente.

Etterligning

En hovedkilde til barns læring skjer ved å imitere voksne de har en tilknytning til. Språket tilegnes ved at barnet etterligner omgivelsenes språk, ikke ved grammatikalske forklaringer. I Kattugla er vi opptatt av å ta vare på barnets evne til etterligning, og å utnytte denne pedagogisk. Derfor har de voksne en bevisst holdning til sine gjøremål i løpet dagen. Matlaging, håndverk, reparasjoner, raking av løv, arbeid i blomsterbedet eller måking av snø er aktiviteter som er" etterligningsverdige", og som barna inkluderes i. Vår vektlegging av barnets etterligning stiller store krav til voksenrollen, ettersom barnet ikke bare hermer etter våre ytre gjøremål, men også måten vi snakker på og kroppsspråket vårt. Holdninger til arbeidet som utføres vil også tas opp i barnet.

Sansepleie

Barn blir kjent med verden gjennom sine sanser. Gode og egnede sanseopplevelser er avgjørende for barnets utvikling og dets forhold til verden. Ekstra viktig er dette på småbarnsavdelingen. De yngste barna sanser med" hele seg"; hud, lukt, smak og hørsel. Små barn putter det meste i munnen," smaker inn i verden" og er svært mottakelige for sanseinntrykk.

I Kattugla legger vi til rette for gode sanseopplevelser gjennom bevisst valg av leketøy, materialer, fargevalg, kosthold og stemninger. Vi går på tur i skogen og forsøker å komme nær naturen. Leketøyet er laget av naturmaterialer som ull, silke, tre eller stein; alt med sin særegne overflate, tyngde, lukt, temperatur og form. Vi har et estetisk gjennomtenkt miljø, der fargevalg og romløsninger er gjort i visshet om at omgivelsene påvirker barnet. Også stemninger er gjenstand for barns sansning, noe vi er spesielt opptatt av på avdelingene for de minste barna gjennom stemmebruk, bevegelser og aktiviteter.

3. De syv fagområdene i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Rammeplanen er en forskrift til barnehageloven som bygger på lovens formålsbestemmelser, og skal brukes av alle barnehager uansett driftsform eller pedagogikk.

Rammeplanen angir hva barnehagen skal jobbe med i løpet av et år. Steinerbarnehager utøver en alternativ pedagogikk som er beskrevet i steinerbarnehagenes pedagogiske planer. Selv om formålsbestemmelsen er den samme, skiller våre *metoder* seg fra offentlige barnehager. Dette kommer til uttrykk gjennom læringssyn og pedagogiske prioriteringer. En gjennomgående holdning i steinerbarnehagene er at en barnehage er, og bør være, grunnleggende forskjellig fra en skole. Vi tar utgangspunkt i at sunn læring hos barnehagebarn optimaliseres når barnehagen utformes så likt et hjem som mulig. Derfor er aktivitetene knyttet opp til hjemmets gjøremål, med matlaging, ivaretakelse av miljøet, gode sanseopplevelser, omsorg og voksenkontakt som omdreiningspunkter. Vi er også opptatt av at barn skal få utvikle seg i sitt eget tempo, og har stor respekt for barndommens naturgitte utviklingsløp. Barn skal få lov til å være barn, og det haster ikke å bli stor.

Nedenfor følger en beskrivelse av hvordan vi arbeider med de syv fagområdene som er beskrevet i rammeplanen.

Kommunikasjon, språk og tekst

En forutsetning for språklig kommunikasjon og utvikling er at barnet opplever trygghet og har tillit til sine omgivelser. Når barnet begynner i barnehagen, er tilknytningsprosessen til de nye voksne et hovedanliggende. Dette er spesielt viktig på småbarnsavdelingene. Vi lar innkjøringsperioden ta tid når det er behov for det. I en steinerbarnehage er omsorg og trygghet førsteprioritet, fordi barns læring skjer som følge av barnets tillitsfulle hengivenhet til omgivelsene.

I et trygt miljø vil barna ta i bruk språket på flere nivåer. De voksne arbeider bevisst med å tolke barnas kroppsspråk, hjelper barna med å finne ord og språklige uttrykk gjennom dagen og er bevisste sin rolle som språklige forbilder. Måltidet er en viktig arena hvor samtalen pleies, og språket utvikler seg. Leken er en sentral kilde til kommunikasjon og språkutvikling. I frileken kan barn utvikle alle aspekter ved språket, og det er en arena der de selv har kommunikasjonsansvaret. Lekende barn tar språklig initiativ, forhandler, forklarer, argumenterer, løser problemer, begrunner, fantaserer, tuller og tøyser. Allsidig lek kan med andre ord sies å fremme allsidig språkerfaring. For de yngste barna er stunden på stellebordet en viktig arena for en-til-en kommunikasjon gjennom blikkontakt, hudkontakt og språk. Også garderobesituasjonen forstås som en viktig arena for språklig kontakt og emosjonell nærhet, fremfor som et" transitt"-sted.

Gjennom to voksenstyrte økter i løpet av dagen arbeides det bevisst og organisert med språk. I *fortellerstunden* utøver pedagogen fortellerkunst etter å ha lært seg ulike folkeeventyr utenat, med alt det fører med seg av språklig rikdom gjennom det karakteristiske eventyrspråket. Det samme eventyret fortelles flere dager på rad. Folkeeventyrene står sterkt i alle kulturer, og er handlingsmettede fortellinger som appellerer til forstanden" via hjertet". Fortellerstunden stiller krav til barnets konsentrasjon, og utvikler barnets språklige oppmerksomhet. Høytlesing for barn er også svært språkstimulerende, og derfor har vi variert litteratur tilgjengelig fra både fortid og samtid.

Gjennom høytlesning av bildebøker skaper tekst og bilder en estetisk helhet. En helhet barnet selv skaper, hvor det må bruke sanser og følelser for å få tak i meningen boken formidler.

I samlingsstunden arbeides det med sanger, fingerleker, vers og rim – ofte fulgt av bevegelser og enkle dramatiseringer. Her styrkes barnets språklige bevissthet gjennom rim og språkets formsider. Den lekne tilnærmingen til språket vekker barnets nysgjerrighet og stimulerer fonetiske ferdigheter. Fordi vi arbeider med samme sanger og vers over tid, gis det rom for språklig fordypelse. Dette gir også pedagogene verktøy for å fange opp barn som måtte ha forsinket eller avvikende språkutvikling.

Det skrevne ord er til stede som en naturlig del av dagens gjøremål: Vi leser i en bok, vi skriver handlelister, lager plakater hvor vi inviterer til fest eller henger opp informasjon om et kommende foreldremøte. Disse aktivitetene stimulerer ofte til barnas lek; de vil lage handlelister og penger til sin butikk, eller invitasjoner til en lekefest. Slike initiativ følges opp av de voksne. Samtidig har vi respekt for at barns interesse for skriftspråket våkner til ulik tid.

Kropp, bevegelse og helse

Kroppen er en sentral del av barnets språk. Barn uttrykker seg gjennom kroppen sin og trenger å være i bevegelse. Derfor er vi opptatt av å legge til rette for gode bevegelsesmuligheter for barna, både inne og ute. Mens de yngste barna kan ha nok med å øve seg på å klatre opp i stolen sin, vil de større barna kanskje sette stoler oppå hverandre i en utfordrende balanseøvelse. Finmotorikk øves gjennom leker og bevegelser i" ringen". For de yngste barna er det viktig at inneleking gir mulighet for løping, hopping og klatring, mens disse aktivitetene i større grad er uteaktiviteter på storbarnsavdelingene.

Storbarnsavdelingene er på skogstur minst en gang i uken. De som starter på skole til høsten har en ekstra turdag i skogen hver uke. Ellers er vi ute hver dag uansett vær. Om sommeren får de balansere eller løpe. Frileken gir store bevegelsesmuligheter. Vi ønsker uteområder med ulendt og utfordrende terreng.

For at barn skal lære å mestre kroppen sin, trenger de tid og frihet til å finne på å utforske omgivelsene for å øve motorikken. Vi er opptatt av å finne adekvate utfordringer i hverdagen som styrker deres kroppslige kompetanse. De voksne er støttende og hjelper barna på veien til å mestre seg selv og sin kropp.

Vi ser en nær sammenheng mellom pedagogikk og helse. Vi arbeider bevisst for å styrke barnets sunnhet gjennom kosthold, tidsbruk, veksling mellom aktivitet og ro, faste rytmer, voksenkontakt og pedagogiske prioriteringer.

Hver dag lager vi et varmt måltid fra grunnen, av økologiske og usprøytede råvarer. Ulike kornsorter og grønnsaker virker ulikt i kroppen. Derfor har vi en variert og innholdsrik ukemeny. Råvarene får vi levert på døren. Maten tilberedes blant lekende barn, som dermed inviteres til å skjære grønnsaker, raspe ost eller røre i grytene, om de skulle ønske det. Å ta seg tid til å lage mat sammen med barna er utgangspunkt for en rolig og meningsfull aktivitet. På småbarnsavdelingen serveres to måltider per dag, i tillegg til fruktmåltider. De yngste barna trenger ikke å ha mat hjemmefra bortsett fra om de skal på tur. Gode vaner og holdninger til mat og måltid er viktig for barns helse og trivsel.

Kunst, kultur, kreativitet

Målet er at barna skal utvikle tillit til egne sanser og glede over egen kreativitet og uttrykksform. Vi ser et slektskap mellom lek som fenomen og kunstnerens uttrykksformer. Mye av grunnlaget for levende, selvstendig tenkning i skolealder, etableres gjennom rik og levende lek i barnehagealder, og forsterkes av ulike kunstneriske bearbeidelsesformer. Kunst benyttes som en metode for å skape innlevelse og engasjement hos barnet.

Kunst er sentralt også for de voksne i barnehagen. Innenfor steinerpedagogikk betraktes pedagogikk som en kunstart. Gjennom aktivt nærvær, fortellerkunst, sang og utelukkende levende musikk, må den voksne spille på sine indre, musiske strenger i møtet med barnegruppen og enkeltbarn. Pedagogisk kunst betyr også å skape god stemning og" magiske" stunder for barna, og å unngå å henfalle til innholdsløse rutiner.

En steinerbarnehage er et sted for kulturformidling gjennom sanger, eventyr og vers. Repertoaret skifter med årstidene. På storbarnsavdelingene arbeides det for å ivareta barnekulturens rikdom ved å hegne om ringleker, klappeleker og uteleker som har eksistert gjennom generasjoner.

Fremfor å reise til gallerier og museer, skjer kunstopplevelser og kunstneriske aktiviteter primært i barnehagens lokaler. Eksempelvis: bordteater og enkle dramatiseringer. Barna gis mange materialer å uttrykke seg gjennom: de maler, modellerer med bivoks, tegner og tover i ull. I tillegg får de eldre barna spikke, snekre og klippe.

En del av leketøyet på avdelingene er laget av de voksne i barnehagen. Dette gir barna innsikt i ulike håndverk, men også en dypere forståelse for alle mulighetene som ligger i en skapende hånd.

Natur, miljø og teknikk

Miljøbevissthet er dypt forankret i steinerpedagogikkens verdigrunnlag. Erfaringer barna gjør i førskolealder, blir liggende som kroppslige, sansemessige erfaringer og kan hentes frem igjen i skolealder i naturfagundervisningen. Gode og nære naturopplevelser danner grunnlaget for måten de senere i livet vil forholde seg til naturen. Vi går på turer tilpasset barnas alder, tenner bål og bruker gjenstander vi finner i naturen. Av rognebær lager vi smykker, av en liten gren lager vi en knagg og av pinner spikker vi håndtak til lanternene i november.

Vi bruker giftfrie leker av naturmaterialer. Vi unngår miljøskadelige stoffer i alt fra vaskemidler og håndsåper til formingsmateriell. Vi spiser økologisk mat og er opptatt av respekt for naturen og omgivelsene. Barna får være med å plante og stelle ute, de erfarer hvordan frø bli til blomster og matavfall blir til jord. Egne bær og grønnsaker høstes og benyttes til måltidene våre.

Hver dag, når vi sitter rundt bordet, tenner vi et lys for solen, månen, stjernene, plantene, dyrene og alle jordens barn. Vår lille ring rundt bordet er del av noe større, og vi takker naturen for den mat vi straks skal spise. Årstidsbordene[1] på avdelingene speiler til enhver tid årstiden utenfor vinduet.

For de yngste barna ligger den viktigste tekniske forståelsen i egne utprøvinger og erfaringer. Å balansere klosser oppå hverandre til de raser, å trille en ball, slippe noe ned, ta det opp igjen, slipper ned. I sandkassen erfarer de hvordan konstruksjoner kan bygges opp og rases. En knapp skal kneppes, en glidelås skal mestres; alt er tekniske erfaringer. For de eldre barna forsøker vi å synliggjøre sammenhengen mellom ulike prosesser vi omgir oss med.

Etikk, religion og filosofi

Som et grunnlag for steinerpedagogikken ligger en økologisk orientert etikk og helhetstenkning som ser på sammenhenger mellom tilværelsens materielle og spirituelle sider.

Det tilstrebes at barnets legemlige, sjelelige og åndelige natur verdsettes og stimuleres. Målet er at barnets individualitet skal styrkes og sosialiseres på en slik måte at det på sikt kan forholde seg selvstendig og tillitsfullt til verden.

Undring sammen med barn er utgangspunkt for filosofi og refleksjon. Fremfor at religion forklares og settes inn i voksnes kunnskapsoversikter, forsøker vi å ivareta barnas umiddelbare hengivenhet og

[1] **Årstidsbordet** er plassert på avdelingen, og er estetisk utformet. Bordet er med på å forsterke de kvalitative sidene ved naturens endringer, og er et sted for å hvile øynene eller å bli inspirert til å finne gjenstander ute.

nærhet til høytidenes billedrike fortellinger og livets små og store gåter. Fremfor å *lære om* ønsker vi at barna skal *leve seg inn i*. Slik prøver vi å ivareta en stemning av undring fremfor å gi ferdige svar.

Når hvert barn blir møtt med respekt for sin egenart, sine tanker og følelser, utvikler barna også respekt for hverandres ulikhet.

Nærmiljø og samfunn

Småbarnsavdelingen er ofte barnets og foreldres første møte med barnehagen. Derfor skal det legges til rette for at samarbeidet blir trygt og nært. Det er et mål at barnet skal oppleve samarbeid mellom hjemmet og barnehagen. Når foreldrene er delaktige i barnehagens utvikling og drift gjennom dugnader og deltagelse på fester, opplever barna at de voksne har et fellesskap rundt barnehagen. Slik opplever de å være del av det lille samfunnet som en barnehage utgjør.

Det er et mål at hvert barn skal oppleve fellesskap og tilhørighet i gruppen. Samtidig er barnehagen en viktig arena for å lære at også andre barn blir sett og hørt. Ved å vente på tur, måtte utsette egne behov, hjelpe hverandre, trøste hverandre og lytte til hverandre, opparbeides gradvis en forståelse for hva en gruppe er og hvordan en gruppe fungerer sammen. De voksne er sentrale i denne prosessen, både som forbilder og ved å hjelpe barn å sette ord på egne erfaringer og følelser.

For de yngste barna er det tilstrekkelig å bli kjent med barnehagens lokaler og å orientere seg fra sin stol til toalettet, eller fra knaggen i garderoben til lekene på avdelingen. De yngste barnas nærmiljø har liten radius. De eldste barna på småbarnsavdelingen begynner med en liten tur utenfor barnehagens område en gang i uken, våren før de begynner på storbarnsavdeling. På storbarnsavdelingene er radiusen noe utvidet. Gjennom turer i skogen, besøk til 1. klasse og enkelte fester sammen med 1. klasse, som 17. mai-feiring," erobrer" de gradvis sitt nærmiljø. Alle barn på storbarnsavdelingene går på tur i skogen hver fredag. De eldste på storbarnsavdelingene går i tillegg på tur hver mandag.

Antall, rom og form

Bevegelse, balanse og berøring er viktige faktorer for at barnet skal bli bevisst sin egen kropp i rommet. Barna bruker egen kropp for å forstå begreper som inni, oppå, utenfor, ved siden av. Man ser ofte små barn åle og krøke seg inn i små åpninger og kasser/kurver. Med kroppen som redskap danner de seg en oppfatning av størrelse, romfølelse og form. Et kjent trekk ved småbarnsleken er den sosiale løpingen fra en kant av rommet til den andre. Ikke er dette bare med på å styrke fellesskapet i gruppen; barnet tilegner seg også en oppfatning av rommets fysiske dimensjon i forhold til seg selv. På denne måten dannes også forestillingen om barnets egen fysiske størrelse, og barnet kan lettere avgrense seg fra omgivelsene og danne seg et realistisk fysisk selvbilde. Rommet sier barnet noe om dets egen størrelse og kropp, og kroppen sier barnet noe om rommets størrelse.

Leketøy av naturmaterialer har sin egen overflate, struktur, form og tyngde som hver især gir ulike sanseopplevelser. I ringleken har vi telle-sanger og remseeventyr som speiler handlingsforløpet i tid. Eventyrene er fulle av tall og ulike tallkvaliteter, ofte gåtefullt og kvalitativt fremstilt.

I den daglige matlaging er tall og form til stede når vi dekker bord og teller hvor mange vi er. Vi teller poteter, skjærer gulrøtter i mindre enheter eller måler hvetemel. Vi ruller rundstykker, og ser den runde poteten og den lange purreløken." En til deg og en til meg". Kanskje må vi dele en mengde på tre.

Etter lekestunden er alle barna med på å rydde, kategorisere og organisere lekene. Alt har sin faste plass. Noen leker er det kanskje seks av, andre bare to …

Leken er hovedkilden til barnas erfaringer med rom og form. Med de eldre barna lager vi klinkekulebane gjennom en gren vi huler ut ved hjelp av hoggjern.

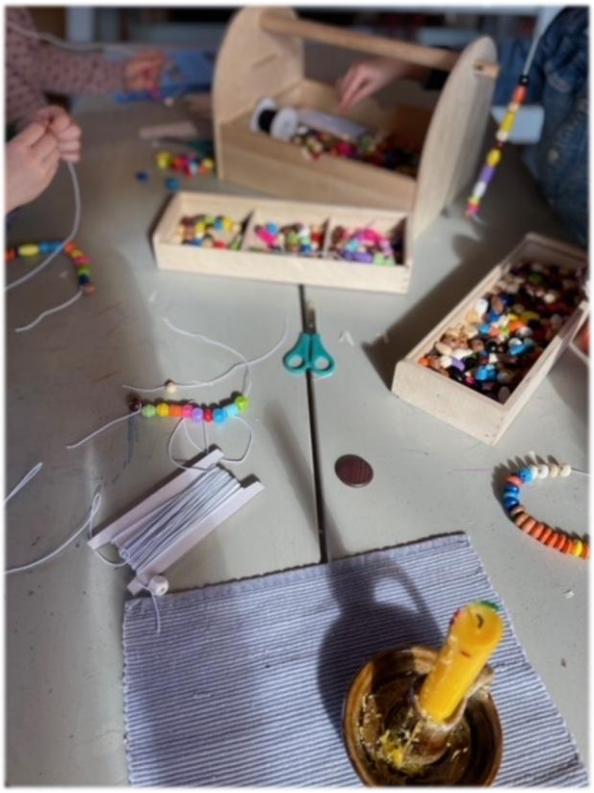

4. Barns Medvirkning

Rammeplanen fremhever at alle barn har rett til medvirkning. Medvirkning som begrep kan tolkes på ulike måter. I Kattugla forstås og praktiseres medvirkning som beskrevet i det følgende.

Barn er avhengige av aktive og lyttende voksne som oppfatter deres behov og intensjon, og som handler ut ifra det. De voksnes evne til å fange opp barns verbale og nonverbale uttrykk, tolke dem med et positivt blikk og handle deretter, er den viktigste måten å virkeliggjøre barnas medvirkning i barnehagen.

Lek

I Kattugla praktiseres barns medvirkning i stor grad ved å tilrettelegge i tid og rom for fri lek. Barna foretar selvstendige valg rundt organisering av leken, lekegjenstander, tidsbruk og bruk av rommet. Det legges vekt på at barn er ulike og har ulike behov, også når det kommer til deltagelse i aktiviteter. Et barn kan sitte og lage mat med en voksen i lang tid, mens en annen foretrekker å bygge hytte

under et bord. En annen avslutter togleken når en voksen tar frem spikkekniv og pussepapir. Et viktig kriterium for at en aktivitet skal kunne defineres som lek, er at den er frivillig og lystbetont.

Tidsbruk og kunst

Ved å unngå raske skiftninger mellom aktivitetene får barna mulighet til å finne" sin" aktivitet. Ved hjelp av kunstneriske bearbeidelsesformer gis barna mulighet til å uttrykke seg og bli lyttet til gjennom andre uttrykksformer enn verbale.

Språk

For de yngste barna, uten verbalt språk, kreves det ekstra varhet og innlevelse fra de voksne. Fryser barnet på bena? Er det tørst eller trenger det å skiftes på? Viser det tegn til glede over en gitt aktivitet?

Beslutninger og ansvar

Samtidig er vi opptatt av at medvirkning og barns rett til å bli hørt ikke er ensbetydende med at barn må foreta valg med konsekvenser som ligger utenfor deres oversikt. Vi forstår barn som aktive og uttrykksfulle deltagere i fellesskapet, men med visshet om at de voksne har ansvaret for helheten. En viktig kanal for barnets stemme og medvirkning er gjennom en åpen og lyttende dialog med hjemmet. Foresatte er barnas viktigste talerør.

Refleksjon

I Kattugla arbeider vi for en profesjonskultur hvor selvrefleksjon rundt eget samspill med barna er et kontinuerlig arbeid: Forstod jeg dette barnet på rett måte i dag? Er det noe dette barnet forsøker å uttrykke gjennom sin atferd som jeg ikke forstår? Dette er spørsmål som diskuteres og deles i kollegiet.

Gryende demokratiforståelse

Barnas opplevelse av foreldrenes innflytelse i barnehagen, gjennom deltagelse, dugnader og verv, gir på sikt en forståelse av mulighetene og ansvaret som ligger i å påvirke det samfunn man er del av.

5. Gode overganger

Barn og foreldre skal erfare at det er gode og trygge overganger mellom hjem-barnehage, mellom de ulike avdelingene innad i barnehage, og mellom barnehage-skole.

Tilvenning småbarn

Å begynne i barnehagen er en stor overgang i et barns liv, og det er viktig at denne tilvenningen oppleves så trygg som mulig. Vi vektlegger ekstra mye tid på gulvet med barna i denne perioden, slik at vi kan møte alle sine behov for trøst, nærhet, støtte og tilstedeværelse.

For å legge til rette for trygge relasjoner og tilknytninger får hvert barn en primærkontakt som følger barnet ekstra tett. Små barn har behov for å forholde seg til få personer når de begynner i

barnehagen. Når de har utviklet en trygg tilknytning til primærkontakten vil tilknytningsarbeidet videre fokusere på å skape trygge relasjoner til hele personalet.

Vi vet at alle barn er ulike og tilpasser seg barnehagehverdagen på ulike måter. I samarbeid med foreldrene tilpasser vi tilvenningen til hvert enkelt barn (underveis), slik at alle får den tiden de trenger. Med andre ord varierer tilvenningens varighet fra barn til barn. Vi tar utgangspunkt i en 5dagers tilvenning, men noen barn trenger flere uker. Den første tiden i barnehagen følger vi et opplegg med kort oppholdstid, da det er mye nytt barnet skal bli fortrolig med.

For de som har anledning til det anbefaler vi korte dager i en lengre periode etter tilvenningen er avsluttet. Det er krevende for de små å bli kjent med nye omgivelser, rutiner, og mange nye små og store mennesker. Vi oppfordrer også til rolige ettermiddager og helger i tiden etter oppstart slik at barna kan fordøye inntrykk og samle krefter til den nye hverdagen.

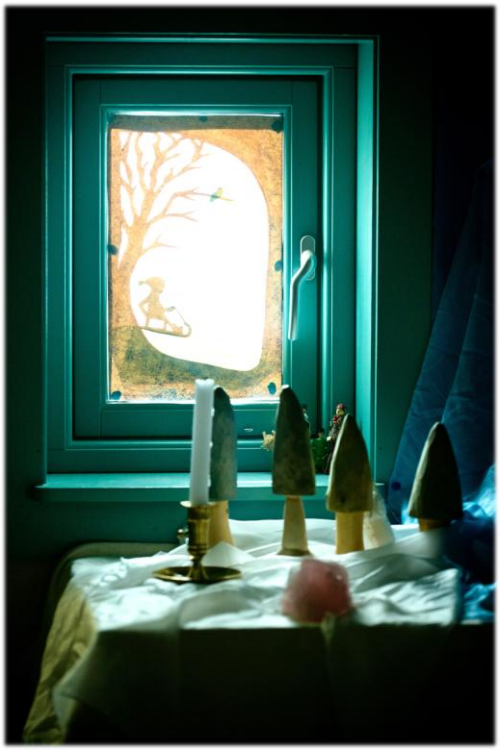

Overganger innad i barnehagen

Rammeplanen viser til at det er viktig med gode rutiner for overganger også innad i barnehagen og er tydelig på at det er personalet som skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe. Overgang fra småbarn til storbarn kan også for noen barn oppleves som en stor endring, og vi ønsker å gjøre det enkelte barns overgang fra småbarnsgruppe til storbarnsgruppe så god og trygg som mulig. Derfor har vi satt av minst tre dager med tilvenning der foreldre er med.

Det året barnet fyller tre år flytter barnet over til storbarnsgruppen. Dette skjer etter sommerferien. Vi planlegger alltid tilvenning til nye avdelinger i god tid før sommerferien og når alt er klart, vil barn

og foresatte få informasjon om hvilken avdeling barnet skal starte på. I løpet av våren har vi besøksdager til nye avdelinger, slik at barna får tid til å bli kjent med det fysiske miljøet samt de voksne og barna som går på avdelingene.

Pedagogene på småbarn gjennomfører overføringssamtaler med pedagoger på storbarn. Foreldre til barna som skal starte på storbarnsavdeling får tilbud om en oppstartsamtale i løpet av høsten og får tilsendt relevant informasjon om oppstart.

Overgangen fra barnehage til skole

Overgang fra barnehage til skole er en stor milepæl i barns liv og vi ønsker å ruste barna best mulig til skolestart ut ifra deres forutsetninger.

Vi arrangerer informasjonsmøte for foreldre til de eldste barna i barnehagen i høstsemesteret. I dette møtet orienterer vi om hvordan vi arbeider det siste året. Vi har et spesielt godt samarbeid med Steinerskolen når det gjelder skoleovergangen. Når vi har barn som starter på andre skoler tar vi kontakt og får informasjon om skolens rutiner og oppretter et samarbeid deretter. Det har stor betydning for barns trygghet ved skolestart at de har rukket å bli litt kjent med skolen de skal begynne på. Vi har besøksdager på uteområdet til Steinerskolen/ Barnebråten, for å bli kjent med skolen.

I det siste året i barnehagen har vi ekstra fokus på selvstendighet og sosiale ferdigheter som barna trenger for å klare seg best mulig til skolestart.

De eldste barna i barnehagen har egne aktiviteter to dager i uken hvor de samles på tvers av storbarnsavdelingene. storbarnsavdelinger samlet. Den ene dagen går de på tur, pakker sekkene med mat og drikke og utforsker nærområdet. Den andre dagen er satt til aktiviteter i barnehagen. Vi legger vekt på relasjonsbygging, og at de kan leke på tvers av avdelingene.

Barna får også mer frihet og større spillerom når det gjelder medvirkning og påvirkning av egen hverdag. De eldste barna oppfordres til mer ansvar, både for seg selv og for andre.

Vi har foreldresamtaler med fokus på overgang til skole. For at skolen skal kunne legge best mulig til rette for barnet, er det nyttig for skolen å få informasjon om hva barnet kan, og hva det eventuelt trenger ekstra hjelp til. Før skolestart fyller vi ut et skjema sammen med foreldre, og sender det til skolen, hvis foreldrene samtykker til det. Det gjennomføres overgangsmøter med skolen der det er nødvendig. Foreldre skal samtykke til at denne informasjonen formidles til skolen.

6. Samarbeid hjem-barnehage

Nær og gjensidig kommunikasjon mellom ansatte i barnehagen og foresatte er essensielt for barnas trivsel og utvikling. I Kattugla Steinerbarnehage ønsker vi derfor å skape rom for et samlet blikk og en felles refleksjon rundt barnets hverdag. Vi mener at begge parter har stor nytte av å utveksle kunnskap om barnet, da vi møter det på hver vår arena og i ulike kontekster. Slik kan vi bidra til en mer helhetlig og nyansert forståelse av hvert barn. Foresattes nærhet til og kunnskap om eget barn danner et viktig grunnlag for vårt samarbeid.

Daglig kontakt og uformell småprat om barnet og hverdagshendelser (i hente- og bringe-situasjoner) er også en sentral del av foreldresamarbeidet. På denne måten kan foresatte få et innblikk i barnets aktiviteter og opplevelser.

Et godt foreldresamarbeid er avhengig av vilje og interesse både fra barnehagen og foreldre. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen har alltid barnets beste som mål. Et godt samarbeid mellom foreldre og ansatte er med på å skape en ekstra trygghet for barna. Både barnehagen, Samarbeidsutvalget (SU) og Foreldrerådets arbeidsutvalget (FAU) ønsker at Kattugla skal ivareta en kultur hvor bekymringer, spørsmål, misnøye og tilbakemeldinger tas opp på et lavest mulig nivå.

Foreldresamtaler og foreldremøter

Før barnet starter i barnehagen kontakter vi de foresatte og inviterer til en oppstartsamtale. Dette er for å tidlig kunne formidle forventninger fra begges side, og for å lettere kunne legge til rette for de individuelle behovene barnet måtte ha. Vi vil også invitere til leke-treff to til tre ganger i løpet av vårmånedene, slik at barn og foreldre får muligheten til å bli bedre kjent med barnehagen og personalet.

Alle foreldrene får tilbud om foreldresamtaler to ganger i løpet av et barnehageår. Her får de tid og mulighet til å snakke om barnets utvikling og trivsel sammen med pedagogen på barnets avdeling. Ved behov kan både hjem og barnehage be om samtaler ut over dette.

Vi har minst to foreldremøter i løpet av barnehageåret, et på høsten og et på våren. Foreldremøtene deles opp slik at det er én del felles for hele barnehagen, og én del på den avdelingen der barnet går. I tillegg arrangerer vi et eget foreldremøte for nye foreldre i juni før barnet begynner i barnehagen. Vi avholder også et møte for skolestartere i begynnelsen av barnehageåret. Deltagelse på disse er viktig for vår felles innsats for barnas beste.

Foreldreråd, foreldrenes arbeidsutvalg og samarbeidsutvalget

Vi er avhengige av engasjerte og medvirkende foreldre. FAU og SU har derfor en sentral funksjon.

Alle foreldre/foresatte som har barn i Kattugla Steinerbarnehage er medlemmer av foreldrerådet. Foreldrerådet velger et arbeidsutvalg (FAU) som fungerer som representanter for foreldrerådet. Valget gjennomføres på høstens foreldremøte, her stiller en foreldrerepresentant fra hver avdeling. FAU arbeider med saker som berører den daglige virksomheten i barnehagen. I sitt arbeid fremmer FAU foreldrenes synspunkter og videreformidler disse til SU eller til styret.

SU (samarbeidsutvalget) består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. I Kattugla Steinerbarnehage består SU av fire foreldre og fire representanter for de ansatte. Valg av foreldrerådets SU-representanter foregår på høstens foreldremøte, der foreldrene utgjør foreldrerådet og velger representanter direkte. De ansatte blir enige på høsten om hvem som skal representere barnehagen. Det avholdes minst to SU-møter per barnehageår.

Dugnad og fester

Foresatte spiller også en uvurderlig rolle i fellesskapet gjennom sitt bidrag ved dugnader, komitéarbeid og ved å støtte barna i forberedelser til hverdager og fester.

7. Planlegging, dokumentasjon og vurdering

For å kunne gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen må barnehagen fungere som en lærende organisasjon. Dette nødvendiggjør blant annet planlegging, vurdering og dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet.

Barnehagen har utarbeidet en årsplan som revideres årlig. Dette dokumentet ligger til grunn ved planlegging av det pedagogiske arbeidet. Ulike planer som omhandler barnehagens drift, blir også tatt opp i samarbeidsutvalget slik at foreldre får mulighet til å medvirke i planleggingsarbeidet.

I Kattugla dokumenter vi vårt pedagogiske arbeid blant annet gjennom årsplanen, månedsbrev, møteprotokoller, referat og bilder. Gjennom kanaler som foreldremøter, foreldresamtaler og daglig kontakt legger vi til rette for dialog med foresatte. Noen av målene med disse møtepunktene er medvirkning, innspill og gjensidig utveksling angående barnas dagligliv. Samtalene brukes deretter som utgangspunkt for videre planlegging, refleksjon og tilrettelegging, for å kunne følge opp hvert enkelt barn og forstå deres individuelle behov.

Innad i personalet legger vi stor vekt på felles refleksjoner over vårt pedagogiske arbeid. Alle ansatte tar en aktiv del i denne evalueringen og den foregår kontinuerlig gjennom daglig observasjon og kommunikasjon, pedagogmøter, avdelingsmøter, ukentlige kollegiemøter og under planleggingsdager gjennom året. Hvert år får også de ansatte mulighet til å delta på ulike kurs/stevner med pedagogiske temaer som ytterligere bidrar til økt kunnskap, bevisstgjøring og evaluering av eget arbeid. Et annen nyttig evalueringsverktøy er den årlige brukerundersøkelsen som foreldrene deltar i.